

**Conceptnota
op basis van de voorstellen
van de rondetafelconferentie Brussel**

woensdag 23 januari 2008

Inhoudsopgave

1 De leerkansen van jongeren in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel verhogen..4

1.1 De betrokkenheid van ouders verhogen.....4

- 1.1.1 Engagementsverklaring.....4
  - 1.1.1.1 Inschrijven in het schoolreglement 4
  - 1.1.1.2 Afdwingbaarheid 5
- 1.1.2 Toeleiding van ouders en leerlingen naar een Nederlandstalige omgeving 6
  - 1.1.2.1 Uitbreiding van het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod.....7
  - 1.1.2.2 Kinderopvang tijdens de lessen NT2 8

1.2 Zorgen voor een goede studiekeuze in Brussel 8

- 1.2.1 Basisonderwijs: in kaart brengen van de capaciteitsproblemen 8
- 1.2.2 Secundair onderwijs: zorgen voor een goede studiekeuze 9
  - 1.2.2.1 Masterplan onderwijsaanbod 9
  - 1.2.2.2 Snellere programmatieprocedure 10
  - 1.2.2.3 Studiekeuzebeurs 10

1.3 Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim in Brussel (cfr.

Spijbelactieplan).....10

- 1.3.1 Overleg met de lokale politie 10
- 1.3.2 Administratieve boetes.....11
- 1.3.3 Ondersteunen van een positief schoolklimaat.....11
- 1.3.4 Gegevensverzameling 12
- 1.3.5 Integrale Jeugdhulp Brussel.....12

1.4 Meer voorzieningen en projecten voor kinderen en jongeren in problematische

school- en opvoedingssituaties 12

- 1.4.1 Persoonlijke ontwikkelingstrajecten 13
- 1.4.2 Time-out 13
- 1.4.3 JoJo 14

2 Sterk voor Nederlands, ook in Brussel (cfr. Talenbeleidsnota).....15

2.1 Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor het Vlaams lager onderwijs.....15

2.2 Nederlands en Frans als leergebied in het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs herzien 16

- 2.2.1 Herziening van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.....16
- 2.2.2 Aangepaste eindtermen voor de leergebieden Nederlands en Frans zowel voor het einde van de lagere school als voor de eerste graad van het secundair onderwijs 17
  - 2.2.2.1 Vlaanderen brede eindtermen Nederlands en Frans ook voor Brussel.....17
  - 2.2.2.2 Eventueel een additioneel leerplan Frans.....17
  - 2.2.2.3 Een Brussels werkplan.....17

2.3 Overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs verbeteren.....18

- 2.3.1 Een warme overdracht middels een overdrachtdossier 18
- 2.3.2 Verbreiding van de eerste graad secundair onderwijs.....18
- 2.3.3 Stages voor leerkrachten basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs.....19

3 Het beleidsvoerend vermogen van de Brusselse scholen versterken.....19

3.1 scholengemeenschappen van het basisonderwijs 19

- 3.1.1 De geografische omschrijving van de scholengemeenschappen basisonderwijs in Brussel 19
- 3.1.2 Mogelijkheden om enkel Brusselse scholengemeenschappen extra te ondersteunen 20
- 3.1.3 Bijkomende bevoegdheden voor de Brusselse scholengemeenschappen 20

3.2 Verdere professionalisering van de schoolteams.....20

- 3.2.1 Aanpassen van de onderwijstaalwetexamens.....20
  - 3.2.1.1 Actualisering van de bepalingen inzake de taalaspecten van de bekwaamheidsbewijzen, en onderbrenging in de decreten rechtspositie.....21
  - 3.2.1.2 Bepalen van het niveau van de talenkennis.....21

3.2.2	Financiële tegemoetkoming voor wie in Brussel werkt	22
3.2.3	Opvang en begeleiding van vooral jonge leerkrachten	23
3.2.3.1	Leerkrachten werven.....	23
3.2.3.2	Leerkrachten behouden.....	23
3.2.4	Inzetten van onderwijsassistenten	23
3.3	Brusselse scholen in hun kwaliteit begeleiden en ondersteunen	24
3.3.1	De Brusselse onderwijspartners	24
3.3.2	Begeleiding van de integratie.....	25
3.4	Innovatief nascholingsproject	25

De leerkansen van jongeren in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel verhogen

1.1 De betrokkenheid van ouders verhogen

1.1.1 Engagementsverklaring

Om alle ouders meer bij het schoolgebeuren te betrekken stellen we voor om Vlaanderen breed een engagementsverklaring in te voeren tussen scholen en alle ouders. Ook de deelnemers aan de rondetafelconferentie over Brussel opperden de idee om het principe van de engagementsverklaring in te voeren.

1.1.1.1 INSCHRIJVEN IN HET SCHOOLREGLEMENT

De vraag komt voort uit het besef dat wanneer de leerkansen van een leerling precair zijn (onder meer vanwege een beperkte betrokkenheid van ouders bij het schoolgebeuren, de thuistaal, in Brussel nog een groter probleem dan elders wegens het vaak afwezig zijn van het Nederlands in de leefomgeving), dergelijke engagementsverklaringen nodig zijn.

Een aantal aspecten van de engagementsverklaringen die de scholen van ouders willen afdwingen, maakt nu al deel uit van het schoolreglement: afspraken i.v.m. op tijd komen en spijbelen in hoofde van de leerling, afspraken in verband met huiswerk,... Daarnaast worden in het schoolreglement zaken geregeld zoals de financiële bijdrage regeling, tucht en orde, examenregeling, stageregeling. De aangelegenheden van de engagementsverklaring zouden in het schoolreglement niet misstaan. Daarom pleiten we ervoor dat de engagementsverklaring, zij het als een duidelijk zichtbare aparte maatregel, in het schoolreglement wordt ingeschreven.

Scholen hebben nu reeds de mogelijkheid om via het schoolreglement engagementsverklaringen te vragen van de ouders. De autonomie van de scholen speelt hierin ten volle. Anderzijds bepaalt de regeling nu een aantal aangelegenheden die zeker moeten geregeld zijn in het schoolreglement. We stellen voor een engagementsverklaring decretaal toe te voegen aan de vaste onderdelen van elk schoolreglement, maar vragen advies hierover aan de VLOR. Niet alleen het principe maar ook een model van engagementsverklaring, dat door de administratie zal voorbereid worden, zal aan de VLOR voorgelegd worden voor advies. De scholen kunnen dit model dan hanteren bij het introduceren van deze engagementsverklaring in hun schoolreglement. We denken dat de scholengemeenschap het juiste niveau is om na te denken over de wijze waarop in de praktijk wordt omgegaan met de engagementsverklaring. Daarom zullen we het nemen van initiatieven daarover decretaal toevoegen aan de opdracht van de scholengemeenschap. Met betrekking tot de Brusselse situatie, waar de engagementsverklaring ook engagementsverklaringen ten aanzien van het versterken van het Nederlands kan bevatten, zullen we aan de LOP's basis en secundair onderwijs van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vragen hierover een initiatief te nemen en overleg op te starten. Op die manier kan een gedragen tekst doorvloeien vanuit de lokale overlegplatforms naar het schoolreglement van elke Nederlandstalige school in Brussel. We zullen dit model van engagementsverklaring ook voorleggen aan de ouderkoepelverenigingen omdat we ervan overtuigd zijn dat zij in deze ook een verantwoordelijkheid hebben.

In het model van engagementsverklaring zullen voor de ouders de volgende engagementsverklaringen opgenomen worden:

- engagement i.v.m. oudercontact;
- engagement inzake regelmatige aanwezigheid (inclusief op tijd komen) en meewerken aan het spijbelbeleid;
- engagement i.v.m. deelnemen aan alle vormen van individuele begeleiding (Bv. huiswerkbegeleiding, begeleiding van de leerling en de ouders door het CLB,...);
- een positief engagement ten opzichte van het Nederlandstalig karakter van de school (Brussel).

Daartegenover staan de engagementsverklaringen van de school, die ook expliciet in de modelverklaring zullen opgenomen worden en waarover reeds een consensus bestond tijdens de rondetafelconferentie.

1.1.1.2 AFDWINGBAARHEID

De deelnemers van de rondetafelconferentie pleitten voor een engagementsverklaring die meer dan een louter symbolische waarde heeft, en waren bijgevolg voorstander van een afdwingbare engagementsverklaring.

Door de engagementsverklaring te integreren in het schoolreglement verkrijgen de erin opgenomen engagementen een even afdwingbaar karakter als de bepalingen die nu reeds in het schoolreglement zijn opgenomen. Wel zullen we de verantwoordelijken op het hart drukken dat de engagementsverklaring niet tot doel mag hebben dat aan het leerrecht van kinderen wordt geraakt. We willen vermijden dat hun leerrecht wordt geschonden doordat hun ouders hetgeen met de school is afgesproken niet nakomen.

We zijn van mening dat ten aanzien van deze ouders begeleidings- en ondersteuningsmaatregelen meer op zijn plaats zijn. Het CLB heeft hierin al een decretale opdracht om leerlingen in geval van leerplichtproblemen te begeleiden.

Een alternatieve sanctie die werd voorgesteld, was om een administratieve boete op te leggen voor ouders die de engagementsverklaring niet naleven. Er zijn echter enkele knelpunten:

1. De overheid zou de boete moeten opleggen op basis van feiten die zij zelf niet vaststelt, maar die haar door een schoolbestuur worden gemeld. Daarom zou er een instantie moeten worden gezocht die oordeelt over het opleggen van een administratieve boete (Commissie inzake Leerlingenrechten?, Leerplichtambtenaar naar Nederlands voorbeeld voor de engagementen die de nakoming van de leerplicht betreffen?). Deze instantie zou een afweging moeten kunnen maken tussen de al dan niet nakoming van de engagementen van beide partijen, zowel die van de ouders, maar ook die van de school.
2. Voor het secundair onderwijs, stellen bepaalde engagementen een probleem indien de ouders onder de vorm van een boete gesanctioneerd worden. Niet alleen in de praktijk, maar ook in juridisch opzicht neemt met de leeftijd de eigen verantwoordelijkheid van de jongere toe.
3. De kost van het beheren van dit boetesysteem (ambtenaren die het dossier zouden opvolgen, noodzaak van een mogelijkheid om beroep in te dienen, verdere afhandeling indien boete niet wordt betaald, met dossier dat dan naar invorderingsdienst moet gaan) kan oplopen. Al bij al zou dit een in de praktijk zeer moeilijk uitvoerbare operatie zijn, die ook op gespannen voet staat met een constructieve relatie tussen school en ouder.

We willen voor heel het Vlaamse onderwijs in de decreetgeving de basis leggen voor een engagementsverklaring als onderdeel van het schoolreglement, en willen de scholengemeenschappen de bevoegdheid geven om overleg te organiseren rond het beleid dat de scholen zullen hebben rond de engagementsverklaring. De VLOR zal om advies gevraagd worden hierover.

Voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel zal een voorstel uitgewerkt worden dat bijkomend ingaat op de specifieke Brusselse situatie, en aan de beide LOP's zal worden voorgelegd voor inhoudelijke bespreking.

In regel verloopt de communicatie tussen school en ouders in een opbouwende sfeer, waarbij getracht wordt hen te overtuigen van het belang van dit soort engagementen. Indien de ouders moeilijk of niet kunnen bereikt worden, wordt via ondersteunende organisaties zoals het CLB en schoolopbouwwerk een dialoog met hen gezocht. In het volle besef dat het voor schoolteams ontmoedigend is om spijs de vele inspanningen dergelijke dialoog niet te kunnen starten, vinden we toch dat financiële dwangmaatregelen in dit verband haaks staan op de voorwaarde van vertrouwen tussen school en ouders. Zelfs indien deze dwangmaatregelen zouden opgevat worden als ultiem middel, denken we dat het louter bestaan ervan in te veel gevallen de sfeer van vertrouwen zal schaden. Het naleven van een engagementsverklaring mag ook geen uitsluitingsgrond worden voor leerlingen.

1.1.2 Toeleiding van ouders en leerlingen naar een Nederlandstalige omgeving

De deelnemers van de rondetafelconferentie stelden voor om bijkomende engagementen te vragen van ouders die thuis geen Nederlands spreken om hen ook buiten de school toe te leiden naar een Nederlandstalige omgeving. We zijn hier echter geen voorstander van. Bovendien stellen zich bij die engagementen een aantal fundamentele knelpunten:

1. De engagementen op het vlak van de vrijetijdsbesteding stellen een probleem, omdat ze het recht op privé-, familie- en gezinsleven raken. Deze zijn zowel in het EVRM¹ als in het VN-Kinderrechtenverdrag² gewaarborgd. In concreto gebruiken ouders hun vrije tijd om bepaalde persoonlijke aspiraties op sociaal, cultureel, religieus, recreatief vlak waar te maken. Een beleid dat hen via een omweg verplicht zich te richten tot een bepaald deel van dat aanbod, betekent een inperking van het recht om dit zelf te kiezen.

In deze verdragen zijn de gronden die een reden kunnen vormen voor inmenging door de overheid opgesomd: nationale veiligheid, openbare veiligheid, economisch welzijn, voorkomen van strafbare feiten, bescherming van de gezondheid of de goede zeden, beschermen van rechten en vrijheden van anderen. Hoewel voor de voorgenomen maatregel het economisch welzijn van de leerling als wettig doel kan ingeroepen worden, zal deze maatregel wellicht de proportionaliteitstoets niet overleven.

2. Hoe bepaalt men dat leerlingen het Nederlands al dan niet voldoende beheersen? Op dit moment wordt de status van leerling met als thuistaal niet het Nederlands bepaald op basis van een verklaring op eer. Indien de school op basis van deze verklaring op eer bijkomende engagementen gaat vragen, waar bijkomende sancties aan verbonden gaan zijn, kan men zich de vraag stellen of een verklaring op eer nog voldoende garanties biedt. Indien men een andere wijze van vaststelling zou overwegen, dient ook dat aspect decretaal geregeld te worden.
3. De aard van de engagementen die bijkomend aan de ouders worden gevraagd waarvan de thuistaal niet het Nederlands is:
  - Zijn vaak moeilijk vaststelbaar.
Bv. Sommige engagementen verlopen niet via een derde partij (vereniging, overheidsdienst) maar worden thuis al dan niet nagekomen (bv. Tv en radio, lezen) en zijn daardoor niet te verifiëren zonder in de privésfeer van gezinnen te treden;
  - Bieden geen garantie dat de ouders daadwerkelijk inspanningen doen op het vlak van de Nederlandse taal.

---

¹ Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de Mens

Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven Art. 8

- 1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
- 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst Art. 9

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.

- 2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

² Verdrag inzake de rechten van het Kind

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.

2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Bv. Het feit dat men zich lid maakt van een Nederlandstalige bibliotheek en maandelijks boeken uitleent geeft geen enkele garantie dat de boeken ook daadwerkelijk gelezen worden.

- Hebben een aard van 'volgehouden' engagementen. Vanaf wanneer is een afwezigheid op één van die initiatieven te groot om te zeggen dat men het engagement heeft geschonden?
- Kunnen moeilijk op hun Nederlandstalig karakter worden beoordeeld.
Bv. De voetbalbond is niet gesplitst tussen beide gemeenschappen waardoor alle Brusselse voetbalclubs tegelijk Nederlandstalig en Franstalig zijn;

4. Op dit ogenblik is er in Brussel onvoldoende toeleiding naar Nederlandstalige vrijetijdsinitiatieven, en bestaat er weinig of geen afstemming tussen deze initiatieven en de Nederlandstalige scholen in Brussel. Zonder een voldoende afstemming is het niet ernstig om op dit punt een engagement van ouders te vragen.

Ten slotte zijn er situaties denkbaar waar bijkomende maatregelen voor ouders waarvan de thuistaal niet het Nederlands is niet gerechtvaardigd zijn

Bijvoorbeeld: Een kind uit een anderstalig gezin, met duidelijke kenmerken van kansarmoede. Ouders zijn bestaansonzeker. Contacten met overheden en nutsbedrijven zijn in regel moeilijk (achterstallige betalingen,...). De vraag om voor de kinderen engagement op te nemen (vrije tijd, oudercontact, ...) wordt in deze context extra zwaar. De vraag is of het aangewezen is het betrokken kind (kleuter, lagere of secundaire school) uit de school of het hele Nederlandstalige onderwijs te stoten (zie hierboven). De zekerheid dat de leerling zal worden opgenomen in het Franstalig onderwijs hebben we niet.

Om deze ouders toe te leiden naar een Nederlandstalige omgeving, stellen we voor om eerder in te zetten op ondersteunende en begeleidende maatregelen naar ouders en leerlingen toe. De scholen kunnen hierin een prioritaire rol opnemen (bv. Invullen woensdagnamiddag, brede Brusselse school,...). De uitbreiding van het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod en kinderopvang tijdens de lessen NT2 zijn twee andere voorbeelden van maatregelen die daarin kaderen.

1.1.2.1 UITBREIDING VAN HET NEDERLANDSTALIG VRIJETIJDSAANBOD

Leerlingen gedomicilieerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de omgevingstaal in regel niet het Nederlands is, hebben buiten de school weinig of geen contact met het Nederlands. Zeker niet in die mate dat het van enige invloed heeft op de ontwikkeling van hun Nederlandstalige taalvaardigheid.

Dit tekort kan worden weggewerkt door hen toe te leiden naar het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod. Toeleden naar het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod onderstelt dat er voldoende activiteiten (liefst in de buurt) zijn.

De VGC onderstreept het belang om de vraag van de deelnemers van de rondetafelconferentie naar een uitbreiding van het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod te steunen. Ook scholen kunnen hierin een prioritaire rol spelen. Daarom zullen aan de Brusselse scholen extra middelen worden toegekend voor de uitbouw van Nederlandstalige vrijetijdsactiviteiten tijdens de woensdagnamiddag.

Bovendien sluit hun vraag aan bij een aantal initiatieven die binnen de VGC genomen zijn/worden:

- het Jeugdwerkbeleidsplan (JWBP) 2006-2010, goedgekeurd door de Raad van de VGC, streeft naar een uitbreiding van het aanbod in de vrije tijd voor kinderen en jongeren met 20 procent tegen 2010.
- In de beleidsovereenkomst Stedenfonds II tussen de Vlaamse Gemeenschap en de VGC staat volgende operationele doelstelling: 3.12: de VGC bouwt in de periode 2008-2013 binnen de beleidsdomeinen jeugd en sport een Nederlandstalig vrijetijdsaanbod uit voor de kinderen uit het Nederlandstalig onderwijs.
- Uitbouw van het nieuwe jeugd-, sport- en spelcentrum Aximax
- Aanstelling van een taalcoach binnen taalvaart en taalondersteuning op de speelpleinen.

- Realisatie van een (gedeeltelijke) fusie en opmaak van taalbeleidsplannen voor de Werkingen met Maatschappelijk Kwetsbare Kinderen en Jongeren (WMKJ's)
- Sportbeleidsplan 2008-2010 : uitbouw van een huis van de sport, versterking van de band tussen buurt- en schoolsport, opstart van een sportzonewerking
- Oprichting van een kunsteducatief netwerk

In overleg tussen het collegelid bevoegd voor Cultuur en de Vlaamse Ministers bevoegd voor Cultuur, Jeugd en Sport en voor Onderwijs en De Rand, worden volgende maatregelen vooropgesteld:

1. Sterkere samenwerking met de Rand In functie van informatiedoorstroming over het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod, in functie van de uitbouw van en doorstroming naar N sport- en jeugdverenigingen
2. Uitbouw van een antenne onderwijsgebonden sport in Brussel binnen het toekomstige Huis van de Sport, opstart van een sportzonewerking in combinatie met een uitbreiding van het aantal Follo's (van 1 naar 3 halftijdsen) In functie van een uitbreiding van het naschools sportaanbod
3. Methodische uitbouw van het kunsteducatief aanbod voor anderstalige kinderen via het Kunsteducatief netwerk, in functie van een grotere participatie van anderstalige kinderen en hun ouders aan het culturele aanbod

Speciale aandacht dient te gaan naar het sportaanbod. Een enquête bij anderstalige ouders uit het Vlaams onderwijs in het Gewest wijst uit dat 34% van de anderstalige ouders een kind heeft in een sportclub, waarvan de helft Franstalig. De belangrijkste verklaring hiervoor is het gebrek aan Nederlandstalige sportclubs.

In dit verband heeft de Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brusselse Aangelegenheden een subsidie toegekend aan de vzw Jeugd en Stad (JES) voor het project 'Kort op de bal'.

1.1.2.2 KINDEROPVANG TIJDENS DE LESSEN NT2

Tussen de uitspraak 'ik wil Nederlands leren omwille van mijn kinderen' en het daadwerkelijk (blijven) volgen van lessen Nederlands, staan heel wat praktische bezwaren. Eén daarvan is het vinden van kinderopvang tijdens de lessen (4de plaats van reden voor afhaken bij Brusselleer). Andere grote praktische bezwaren zijn (uit de registratie van Brusselleer): beginnen aan andere opleidingen, zwangerschap, werk gevonden, familiale en/of gezondheidsproblemen.

Allochtone ouders staan vaker zelf in voor de opvang van hun kinderen; er zijn geen reguliere opvangmomenten buitenshuis. Het voorzien van occasionele kinderopvang bij de locatie van en tijdens de taallessen kan dit praktisch bezwaar verhelpen.

Indien ouders Nederlands willen leren, dienen zoveel mogelijk drempels weggewerkt te worden. De VGC beschouwt het daarom als een prioriteit om het probleem inzake kinderopvang aan te kaarten bij de Adviesraad Voorschoolse Aangelegenheden en de directie Welzijn en Gezondheid. In functie van de opties die in deze fora geopperd worden zal de VGC een inventaris opmaken van bestaande kinderopvang tijdens de lessen in de buurt van scholen, en de regelgeving rond ambulante kinderopvang onderzoeken. Bovendien zal de VGC een aantal praktische modaliteiten nagaan: is er een kinderdagverblijf in de buurt van de school? Of moet er een rondreizende kinderdagopvang(st)er ingehuurd worden? Quid lokalen hiervoor? Quid budget (binnen de bestaande kaders, extra middelen nodig...)?

De eerste resultaten van hun onderzoek zullen in het voorjaar van 2008 gepresenteerd worden op de Algemene Raad Onderwijs en Voorschoolse aangelegenheden van de VGC.

1.2 Zorgen voor een goede studiekeuze in Brussel

1.2.1 *Basisonderwijs: in kaart brengen van de capaciteitsproblemen*

In het Brussels Nederlandstalig kleuteronderwijs zitten dubbel zoveel kleuters als 25 jaar geleden. Het lager onderwijs is met meer dan de helft gestegen in diezelfde periode (Op dit ogenblik kent de stijging van het leerlingenaantal in het Brusselse basisonderwijs wel een stagnatie). Uitgaande van de huidige leerlingenaantallen, en gelet op de hoge retentiegraad kunnen we binnen niet al te lan-

ge termijn rekenen op een marktaandeel van 25% van het totaal aantal leerlingen die schoollopen in het basisonderwijs in Brussel. Dit betekent 13.000 à 15.000 kinderen in het kleuteronderwijs en 20.000 à 25.000 in het lager onderwijs.

De Adviesraad Onderwijs en Opleiding van de VGC concludeerde in de vergadering van 8 maart 2006 dat uitbreiding van de capaciteit van het Brussels Nederlandstalig onderwijs zeker een optie is. Het eerste aanspreekpunt is hiervoor de gemeenten. Uitbreiding kan, weliswaar op voorwaarde dat er grote aandacht gaat naar de kwaliteit van het onderwijs. Kwantiteit en kwaliteit moeten hand in hand gaan. Bovendien zijn gegevens over het Franstalig onderwijs, mobiliteit, behoeften,... en de capaciteit van opleiding en vorming noodzakelijk voor een correcter beeld van de situatie.

Volgens het Lokaal Overlegplatform Brussel basisonderwijs “... geeft het overzicht van de beschikbare plaatsen voor de voorrangsgroepen ons eveneens een zicht op de resterende capaciteit per geboortjaar. Als we alle beschikbare gegevens (overzicht weigerings, beperkte resterende capaciteit) naast elkaar plaatsen kunnen we beslist spreken over een capaciteitsprobleem in een ruim gebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.” (Bron: Discussienota over de capaciteit van het Nederlandstalige basisonderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Hoewel er veel dubbele inschrijvingen kunnen tussenzitten, blijkt uit het aantal geregistreerde weigerings alleszins dat er een probleem is binnen de “Vijfhoek” (Brussel-stad) en de er aan grenzende gemeenten (Anderlecht, Molenbeek, Schaarbeek, Sint-Gillis). Naast de omvang moeten ook de oorzaken van het capaciteitsprobleem worden onderzocht: Is het gebrek aan capaciteit in het Nederlandstalig onderwijs een gevolg van een capaciteitsprobleem in het Franstalig onderwijs? Is er een tekort aan ruimte? Kunnen de beschikbare ruimten beter aangewend worden (na herbouw of renovatie)? Is er een onvoldoende spreiding van de scholen? ...

Daarom zal de VGC prioritair een onderzoek uitbesteden om een antwoord te vinden op bovenvermelde vragen. De oplevering van het onderzoek is voorzien voor juni 2008.

1.2.2 Secundair onderwijs: zorgen voor een goede studiekeuze

1.2.2.1 MASTERPLAN ONDERWIJSAANBOD

Tijdens de rondetafelconferentie Brussel werd duidelijk de vraag gesteld naar een masterplan secundair onderwijs met als doelstelling een oplossing te vinden voor op de huidige leemtes in het aanbod.

Het aanbod van de Brusselse secundaire scholen is namelijk in onevenwicht. De meeste secundaire scholen zijn ASO-scholen en te veel ASO-scholen lijken op elkaar (een volledig aanbod ASO en een beperkt TSO-aanbod binnen het studiegebied handel). Het BSO/TSO biedt te weinig nijverheidstechnische richtingen aan en de bezettingsgraad is beduidend lager dan in de rest van Vlaanderen. Ook voor het aanbod van KSO-studierichtingen is er aandacht nodig.

De vertegenwoordigers van het Vlaams secundair onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werken, onder coördinatie van de VGC en in nauw overleg met het Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming, een “masterplan onderwijsaanbod” uit. Dit masterplan is gericht op uitbouw, bijsturing en differentiëring van het aanbod t.a.v. leemtes en de toeleiding naar de arbeidsmarkt (o.m. knelpuntberoepen) zowel in het Gewest als in de Vlaamse Rand. Het masterplan is een meerjarenplan en bevat duidelijke prioriteiten. De vooropgestelde aanpassingen inzake het verruimd aanbod worden binnen een realistisch tijdsschema (voorstel : 5 jaar) geplaatst. Er zal een protocollakkoord worden afgesloten tegen het einde van het schooljaar 2007-2008. De meest noodzakelijke aanpassingen moeten op 1 september 2008 gebeuren.

De VGC start het vooropgestelde overleg op en coördineert het geheel. De socio-economische actoren en verantwoordelijke overheden worden bij de voorbereiding ervan betrokken: BNCTO, Actiris, VDAB, Trace Brussel, ...

De inrichtende machten, scholengemeenschappen en scholen engageren zich om het onderwijsaanbod dat in het masterplan wordt voorzien, effectief uit te bouwen.

De Vlaamse overheid legt een meerjarenbegroting voor met oog op de realisatie, binnen een aanvaardbare korte tijd, van het masterplan.

1.2.2.2 SNELLERE PROGRAMMATIEPROCEDURE

Wat de programmatie van secundaire scholen en vestigingsplaatsen betreft, zijn er voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geen specifieke normen voorzien. Het zijn dezelfde normen die voor gans Vlaanderen gelden.

De huidige procedure voor het aanvragen van nieuwe studiegebieden en studierichtingen is veel te log en wordt veel te laat afgerond om de scholen nog toe te laten fatsoenlijk te rekruteren. Thans eindigt deze procedure medio mei. Eigenlijk moet de procedure aanvang januari zijn afgerond. Een oplossing bestaat erin de procedure vroeger te starten. Daarenboven kan de overheid door het meerjarenplan goed te keuren al tijdig de nodige toelatingen geven.

Daarom nemen we het initiatief om de logge programmatieprocedure Vlaanderen breed te vervangen door een snellere procedure. Een beslissing over noodzakelijk geachte programmaties – op basis van het masterplan – wordt gewaarborgd voor de kerstvakantie. Deze maatregel kan voor het eerst toegepast worden in december 2008.

1.2.2.3 STUDIEKEUZEBEURS

Het ontbreekt leerlingen, ouders en een aantal leraren aan kennis over de inhoud en de toekomstperspectieven van de verschillende studierichtingen, zeker wat de onderwijsvormen BSO/KSO/TSO betreft. Dit gebrek aan informatie bemoeilijkt een adequate toeleiding.

De deelnemers van de rondetafelconferentie vroegen daarom aan de VGC om de inspanningen die worden geleverd voor de jaarlijkse studiekeuzebeurs verder te zetten en gefocust te blijven op het bereiken van leraren en (al dan niet kansarme) ouders.

Een verbeterde samenwerking en duurzame netwerking met het bedrijfsleven, de tewerkstellingsprojecten en de arbeidsbemiddelingsdiensten (ACTIRIS, VDAB) is aangewezen. Het Regionaal Technologisch Centrum Vlaams-Brabant, dat ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in zijn werkingsgebied heeft, zal daarin een meer actieve rol spelen. Ook de resultaten van de task force CLB-VDAB, die in het kader van de competentieagenda werd opgericht en die streeft naar regionale acties en netwerking, kunnen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangewend worden. De eerstvolgende studiekeuzebeurs wordt door de VGC georganiseerd van 26 tot en met 29 februari 2008.

1.3 Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim in Brussel (cfr. Spijbelactieplan)

1.3.1 Overleg met de lokale politie

In Brussel hoofdstad zijn er zes politiezones. Totnogtoe hebben vier van de zes zones een aanspreekpunt aangesteld. De reeds aangestelde aanspreekpunten en de korpschefs van de zes politiezones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden samen met de twee Nederlandstalige parketcriminologen van het gerechtelijk arrondissement uitgenodigd voor een studievoormiddag op dinsdag 30 oktober 2007. Aan de studievoormiddag namen de twee parketcriminologen en vijf afgevaardigden van de politiezones Brussel-Noord, Brussel Hoofdstad-Elsene en Brussel-West deel. De mensen van de politiezones Montgomery en Brussel-Zuid verontschuldigde zich.

Tijdens deze studievoormiddag werden de Brusselse aanspreekpunten en jeugdcriminologen geïnformeerd over het beleid van het Ministerie van Onderwijs en Vorming met betrekking tot spijbelen en geweld op school, en was er de mogelijkheid om informatie en goede praktijkvoorbeelden uit te wisselen.

Volgens de vertegenwoordigers van de drie politiezones is er een vlotte samenwerking met de Nederlandstalige scholen terwijl de samenwerking met de Franstalige scholen iets moeilijker verloopt. De Nederlandstalige scholen doen regelmatig een beroep op de politie voor problemen rond spijbelen, stealing, geweld op school, diefstal enzovoort. Spijbelen is geen prioritair thema voor

de politie, maar ingeval van een MOF of een POS³ gaat de politie toch steeds de schoolse situatie na. Scholen informeren de politie dan over de schoolloopbaan en mogelijke problematische afwezigheden van deze jongeren. Voor deze samenwerking werden geen samenwerkingsovereenkomsten afgesloten tussen politiediensten en scholen.

Daarnaast worden er in elke politiezone jaarlijks 3 tot 5 keer acties ondernomen waarbij jongeren tijdens een gewone lesdag op straat worden aangesproken om te kijken of ze al dan niet aan het spijbelen zijn. De politiezone Brussel-West heeft scholen tijdens één van deze acties ook de mogelijkheid gegeven om spijbelende leerlingen te melden zodat de politie kon langsgaan bij de jongeren thuis. Tijdens deze acties wordt slechts een beperkt aantal spijbelaars opgespoord. Toch mag het succes van deze acties niet onderschat worden. Voor veel ouders, scholen en winkeliers hebben deze acties een belangrijke signaalfunctie.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd in het kader van de veiligheids- en preventiecontracten ook een actieplan rond spijbelen op poten gezet. Op gemeentelijk niveau zouden er per gemeente door de preventiediensten 1 à 2 personen worden aangeduid, de zgn. toezichtscellen. Volgende gemeentes deden dit al: Anderlecht, Oudergem, Brussel, Etterbeek, Evere, Vorst, Ganshoren, Elsene, Koekelberg, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe en Sint-Pieters-Woluwe. Schaarbeek en Sint-Gillis zijn bezig met de aanwervingen. Ook de gewestelijke coördinator dient nog aangesteld te worden. Deze coördinator zal het geheel coördineren en jaarlijks evalueren.

Met de aangestelde verantwoordelijken van de toezichtscellen werd er op 12 december 2007 al een eerste keer samengezeten.

Binnenkort zal er bovendien ook in het kader van de leerplichtcontrole in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (zie ook 1.3.4 'Gegevensverzameling'), opnieuw contact opgenomen worden met de lokale politie en de parketcriminologen om te kijken wat hun eventuele rol binnen de leerplichtcontrole kan zijn. De ouders van leerplichtige jongeren die na de gezamenlijke leerplichtcontrole nergens ingeschreven blijken te zijn zullen eerst een tweetalige brief ontvangen. De volgende stap zal er in bestaan dat we samen met de Franstaligen een methode vinden om de ouders en leerlingen aan te zetten tot inschrijving (via toezichtscellen en parketcriminologen). Dossiers van leerplichtigen waarvan de ouders blijven weigeren de jongeren in een school in te schrijven zullen sowieso meteen overgemaakt worden aan het Brusselse parket, net als in de Vlaamse gerechtelijke arrondissementen.

1.3.2 Administratieve boetes⁴

Indien blijkt dat het leerrecht geschonden is of de leerplicht in het gedrang komt door onwil van de ouders dan dient hiertegen opgetreden te worden. Daarom stellen we voor om Vlaanderen breed administratieve boetes in te voeren, zowel voor het absoluut schoolverzuim (hiervan is sprake als een leerplichtige leerling niet in een school of een onderwijsinstelling is ingeschreven en op geen enkele andere wijze aan de leerplicht voldoet), als voor hardnekkig relatief schoolverzuim (hiervan is sprake als een ingeschreven leerling veelvuldig les- of praktijktijd verzuimt zonder geldige reden).

Aangezien totnogtoe niet geweten is hoeveel kinderen tussen 6 en 18 jaar er binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet voldoen aan de leerplicht (zie verder punt 1.3.4 'Gegevensverzameling') zal in Brussel enkel een administratieve boete ingevoerd worden voor hardnekkig relatief schoolverzuim van leerlingen die er ingeschreven zijn in een Nederlandstalige school.

Voor de sanctionering van het absoluut schoolverzuim in Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal overleg gepleegd worden met de Franse Gemeenschap.

1.3.3 Ondersteunen van een positief schoolklimaat

---

³ MOF : een als misdaad omschreven feit.

POS: een problematische opvoedingssituatie.

⁴ Voor de administratieve boetes in het kader van de engagementsverklaring verwijzen we naar 1.1.1.2 'Afdwingbaarheid' van de engagementsverklaring.

De deelnemers van de rondetafelconferentie vroegen om een opsomming van de initiatieven die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest genomen worden om het positief schoolklimaat te ondersteunen en om een bundeling van goede praktijkvoorbeelden voor schoolteams, ouders, leerlingen en hun ondersteunende partners.

Momenteel verzamelt de VGC deze gegevens en werkt ze een concept uit voor deze website.

Op 25 oktober 2007 werd in het Koninklijk Atheneum van Schaarbeek de meer uitgebreide en geactualiseerde website www.ond.vlaanderen.be/leerplicht en de brochure 'Spijbelen' aan de pers voorgesteld. De spijbelbrochure werd ruim verspreid onder al diegenen die van nabij of veraf betrokken zijn bij de aanpak van spijbelen. De website is ondertussen ook online en hierop zal er binnenkort eveneens een stukje voor Brussel voorzien worden.

1.3.4 Gegevensverzameling

Totnogtoe weet niemand hoeveel kinderen tussen 6 en 18 jaar er binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voldoen aan de leerplicht. Vanaf dit schooljaar zal hier echter verandering in komen.

Op woensdag 24 oktober 2007 hadden het kabinet Arena, AgODi en het kabinet Vandenbroucke opnieuw een overleg i.v.m. de controle op de inschrijvingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tijdens dit overleg stemde het kabinet Arena in met een gezamenlijke controle op de leerplicht vanaf dit schooljaar.

Hierbij zal als volgt te werk gegaan worden: de Vlaamse Gemeenschap gaat eerst na welke leerplichtige jongeren woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ingeschreven zijn in een school van de Vlaamse overheid, een aanvraag huisonderwijs hebben ingediend, ingeschreven zijn in een privé-school, langdurig ziek zijn en/of een (tijdelijke) vrijstelling van de leerplicht hebben, gekend zijn bij child focus, enzovoort. In januari 2008 gaat de Franse Gemeenschap vervolgens na welke leerlingen zij terugvinden in hun databanken.

Ouders van jongeren die niet in orde blijken te zijn met de leerplicht zullen hierop vanaf dit schooljaar op aangesproken worden. De precieze werkwijze en de invulling van het vervolgluik zullen nog verder bekeken moeten worden. Momenteel wordt er aan de volgende werkwijze gedacht:

De ouders van leerlingen die nergens ingeschreven blijken te zijn zullen eerst een tweetalige brief ontvangen. De dossiers van leerlingen die vervolgens nog steeds weigeren in te schrijven in een school zullen overgemaakt worden aan het Brusselse parket.

Deze werkwijze dient nog eens samen met de aangestelde parketcriminologen van het gerechtelijk arrondissement bekeken te worden. Daarnaast kunnen ook de toezichtscellen (zie ook punt 1.3.1. 'Overleg met de lokale politie') betrokken worden bij het vervolgluik.

1.3.5 Integrale Jeugdhulp Brussel

In november en december 2007 werden per provincie samen met de pedagogische begeleidingsdiensten (GO!, POV, OVSG en VSKO) een studievoormiddag 'Integrale jeugdhulp en onderwijs: een gedeelde zorg voor jongeren' georganiseerd. Tijdens studievoormiddag werd er stilgestaan bij de volgende vragen: Wat kan onderwijs verwachten van de hulpverlening en omgekeerd? Wat bestaat er aan hulpverlening en hoe kunnen we daar het best mee samenwerken?

Deze studievoormiddagen richtten zich op:

- directies en zorgcoördinatoren, zorgteams uit het gewoon en buitengewoon basisonderwijs;
- directies en leerlingbegeleiders, graadcoördinatoren, ondersteunend personeel uit het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, de centra voor deeltijds onderwijs en deeltijdse vorming;
- de pedagogische begeleidingsdiensten.

De studievoormiddag voor Brussel ging door op 11 december 2007 in samenwerking met Jan Bogaerts (beleidsmedewerker IJH Brussel).

1.4 Meer voorzieningen en projecten voor kinderen en jongeren in problematische school- en opvoedingssituaties

1.4.1 Persoonlijke ontwikkelingstrajecten

Aan de leerplicht kan vanaf 15/16 jaar ondermeer voldaan worden door les te volgen in een Centrum voor Deeltijds Onderwijs (CDO) of een Centrum voor Deeltijdse Vorming (CDV), waarvan er respectievelijk drie en twee zijn binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het zijn in principe alternerende formules, waarbij leren in het centrum afgewisseld wordt met praktijkervaring.

Voor jongeren die nog niet klaar zijn om zonder voorbereiding en begeleiding in te stappen in de arbeidsmarkt, zijn er voortrajecten en brugprojecten. Net zoals andere regio's kent het Gewest een aantal jongeren voor wie zelfs de voortrajecten en brugprojecten een brug te ver is omwille van een accumulatie van problemen, vaak gepaard gaande met een gebrekkige talenkennis.

Voor deze jongeren, die omwille van persoonlijke en/of sociale problemen (tijdelijk) het voltijds engagement niet op zelfstandige basis kunnen waarmaken, moet in een persoonlijk ontwikkelingsproject worden voorzien.

De deelnemers van de rondetafelconferentie vonden dat de Vlaamse overheid en de betrokken Centra al het mogelijke moeten doen om ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dergelijke persoonlijke ontwikkelingsprojecten mogelijk te maken.

Het afgelopen schooljaar werden 57 van de 398 leerlingen in het deeltijds onderwijs in Brussel beschouwd als 'niet onmiddellijk beschikbaren'. Dit betekent dat deze jongeren – hoewel ingeschreven in een school voor deeltijds beroepssecundair onderwijs – geen voltijds engagement waarmaakten.

Toch verwacht men - volgens de conceptnota leren en werken - ook van deze jongeren een voltijds engagement vanaf het schooljaar 2008-2009.

Daarom dat de Nederlandstalige CDV's, CDO's en CLB's van Brussel de handen in mekaar slaan en vanaf 1 november 2007 gestart zijn met persoonlijke ontwikkelingstrajecten. De persoonlijke ontwikkelingstrajecten worden georganiseerd door de CDV's en staan open voor alle leerplichtige jongeren die ingeschreven zijn in een CDO en voor wie een brugproject of voortraject te moeilijk is.

Een persoonlijk ontwikkelingstraject is een flexibel traject dat minstens twee maanden duurt. Het doel van het persoonlijk ontwikkelingstraject is om zo snel mogelijk door te stromen naar een beroepsgericht traject. Dit kan een voortraject, brugproject of reguliere tewerkstelling in het kader van deeltijds onderwijs zijn. Tijdens het voorbereidende overleg bleek het ook belangrijk om CLB's in de pilootfase te betrekken. Op die manier kunnen CLB's al tijdens het pilootproject de nodige screeningsinstrumenten en -procedures ontwikkelen.

In deze pilootfase houden 2,5 voltijdse begeleiders zich bezig met het organiseren en het begeleiden van de persoonlijke ontwikkelingstrajecten in Brussel. Daarnaast volgt een halftijdse CLB-medewerker netoverschrijdend de doorverwijsfunctie van de CDO's naar de CDV's op. Deze CLB-medewerker zal tijdens de maandelijkse intervisiemomenten samen met zijn collega-CLB-medewerkers van de andere pilootregio's hier verder rond reflecteren en samen met hen een screeningsinstrument en -procedure trachten te ontwikkelen, die in een later stadium kunnen gebruikt worden om de jongere in een gepast traject te laten instromen.

Voor Brussel komt dit neer op een budget van 122500 euro, waarmee de 2,5 voltijdse begeleiders, de halftijdse CLB-medewerker en werkingskosten betaald worden.

Tegelijk met het pilootproject wordt er een stuurgroep opgestart waarin onder meer de VGC, onderzoekers, het departement Onderwijs en Vorming en een vertegenwoordiging van de organisatoren van de persoonlijke ontwikkelingstrajecten zetelen. Het is de bedoeling om op basis van de ervaringen met de persoonlijke ontwikkelingstrajecten in Brussel en Vlaanderen tegen 30 juni 2008 tot een actieplan te komen voor de volgende schooljaren. Tegelijkertijd wordt er gewerkt aan een decreetale basis. Dit decreet zou tegen 1 september 2008 klaar moeten zijn.

1.4.2 Time-out

Steeds vaker komt het voor dat leerlingen zich door leer- en gedragsproblemen niet kunnen handhaven in hun school. Time-outprojecten fungeren als ventiel: scholen en leerlingen kunnen even

stoom afblazen. In Vlaanderen bestaan dergelijke projecten al een tijdje, in Brussel ging het eerste lange time-outproject van start in januari 2007, aangeboden door het projectencentrum Don Bosco. Dit lange time-outproject richt zich op schoolgaande jongeren uit het Nederlandstalig onderwijs in Brussel ongeacht het net waartoe ze behoren of de studierichting die ze volgen. Met time-out wil men deze jongeren tijdelijk (voor korte of langere periode) extern begeleiden en motiveren zodat ze naar school kunnen terugkeren en een uitsluiting vermeden wordt. Time-out werkt dus voornamelijk preventief.

De deelnemers van de rondetafelconferentie vroegen om het lopende time-out-project verder te ondersteunen en uit te breiden.

Met ingang van schooljaar 2007-2008 wordt de lange time out gecontinueerd en uitgebreid met een extra personeelslid. Het project wordt deels gefinancierd door 'project preventie schoolverzuim' en deels door de VGC, dit voor een totaal bedrag van 121.000 euro.

Daarnaast wordt voorzien in het opstarten en aanbieden van korte time out. In een eerste fase wordt dit mogelijk gemaakt door de aanwerving van 1 extra voltijdse medewerker binnen het projectencentrum Don Bosco. Er wordt vanuit de VGC een bedrag van 62.000 euro voorzien voor de opstart, hiermee worden zowel personeels- als werkingskosten gedekt.

De inhoudelijke uitwerking van de korte time out is volop aan de gang. De bedoeling van de korte time out is om bij ernstige conflictsituaties scholen de kans te bieden om jongeren als noodoplossing (of als alternatieve straf) naar een werkplaats te sturen om mee te werken (vb. een boerderij), dit in afwachting van een Hergo (herstelgericht groepsoverleg) of een (tucht)gesprek op school.

Het time-outproject komt tegemoet aan een reële nood waarmee het Nederlandstalig onderwijs in Brussel wordt geconfronteerd. De voortzetting en uitbreiding van het lange time-outproject en het opstarten van een kort time-outproject is dan ook een prioriteit.

1.4.3 JoJo

Het startbanenproject 'scholen voor Jongeren – Jongeren voor scholen' (JoJo) dat zich in het bijzonder richt tot laaggeschoolde, allochtone en kansarme jongeren is in Brussel minder succesvol. In Brussel geraken de vacatures moeilijk ingevuld en is er bovendien een groot verloop van JoJo-medewerkers. De meeste JoJo-medewerkers wonen buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vaak zodra ze dicht bij huis werk vinden.

Er zijn 11,4 FTE aan de slag in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, terwijl er voor Vlaanderen en Brussel ruimte is voor 322 FTE. Van alle toegekende plaatsen bevinden zich er maar 3,54% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Verschillende scholen kregen vorig schooljaar een goedgekeurde plaats, maar vulden die niet in en lieten voor 1 oktober 2007 niets weten. Waardoor zij het recht op die plaats verloren.

Tabel 1: JoJo-medewerkers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

School	Toegekende plaatsen 2006-2007	Toegekende plaatsen 2007-2008
Sint-Guido instituut, Anderlecht	2 preventiemedewerkers	1 preventiemedewerker
HA Karel Buls, Brussel	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
Don Bosco TI, Sint-Pieters-Woluwe	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
Heilig Hartcollege, Ganshoren	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
Imelda, Brussel	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
KA Emmanuel Hiel, Schaarbeek	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
KTA, Jette	1 preventiemedewerker	
Regina Pacis, Brussel	1 preventiemedewerker	
Sint-Niklaasinstituut, Anderlecht	1 preventiemedewerker	
CDO Don Bosco	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
Elishout, Anderlecht	1 preventiemedewerker	1 preventiemedewerker
	1 LSO onderhoudsmmedewerker	
Vrije basisschool Sint-Guido, Anderlecht	1 DBSO onderhoudsmmedewerker	

Vrije basisschool Bloeistraat, Anderlecht KA Schaarbeek-Evere	1 DBSO onderhoudsmedewerker 1 DBSO onderhoudsmedewerker	1 DBSO onderhoudsmedewerker
Gemeentelijke basisschool Wittouckstraat, Laken	1 DBSO onderhoudsmedewerker	1 DBSO onderhoudsmedewerker
Basisschool GO, Kruipweg, Neder-Over-Heembeek	1 DBSO onderhoudsmedewerker	1 DBSO onderhoudsmedewerker
Sint-Paulusschool, Ukkel		1 LSO onderhoudsmedewerker
Rudolf Steinerschool		1 DBSO onderhoudsmedewerker

In vergelijking met Antwerpen en Gent zijn er heel wat minder Brusselse scholen die in 2006-2007 een aanvraag indienden (16 scholen voor 18 JoJo-medewerkers). Voor 2007-2008 werden er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest totnogtoe slechts 13 plaatsen (11.4 VTE) aangevraagd en toegekend in 13 verschillende scholen.

Tabel 2: Aantal JoJo-medewerkers in Antwerpen en Gent in 2006-2007

Provincie	Aantal JoJo-medewerkers	Stad	Aantal JoJo-medewerkers
Antwerpen	124	Antwerpen	70
Oost-Vlaanderen	59	Gent	22

De Vlaamse overheid zal haar inspanningen voor JoJo-tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest handhaven. We hopen dat scholen deze middelen daadwerkelijk zullen aangrijpen om jonge werkzoekenden in te schakelen. Gezien de korte duur van de contracten zou het interessant zijn om meer JoJo'ers aan te trekken die binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, en bijgevolg de Brusselse situatie beter kennen. Anderzijds moeten de JoJo'ers die buiten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen, sterker aan het Brusselse onderwijs worden gebonden.

2 **Sterk voor Nederlands, ook in Brussel (cfr. Talenbeleidsnota)**

2.1 **Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor het Vlaams lager onderwijs**

Om de leerachterstand, niet in het minst inzake de beheersing van het Nederlands te beperken, zal het inschrijven van een leerling in het lager onderwijs gekoppeld worden aan een in het decreet basisonderwijs op te nemen inschrijvingsvoorwaarde. Meer bepaald dat de in het lager onderwijs ingeschreven kinderen ten minste één jaar op regelmatige basis (220 halve schooldagen) Nederlandstalig kleuteronderwijs gevolgd moeten hebben.

Deze maatregel zal Vlaanderen breed gelden. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal dergelijke maatregel vanwege de aanwezigheid van de Franse Gemeenschap met haar onderwijsaanbod een bijkomende functie hebben. Ouders die voor het Nederlandstalig onderwijs opteren, worden door deze bepaling gestimuleerd om deze keuze al vroeg genoeg te maken, ten laatste vanaf de derde kleuterklas.

Gezien de huidige bezettingsgraad van het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel, zullen de meeste ouders die de keuze maken voor het Nederlandstalig onderwijs, dit al doen van in de kleuterklas. Het aantal leerlingen dat in het lager onderwijs instapt vanuit het Franstalig basisonderwijs, is klein.⁵

⁵ volgens gegevens van de VGC maakten in 2006 29 kinderen de overstap van het Franstalig onderwijs naar een eerste leerjaar in het Nederlandstalig onderwijs

Voor kinderen die niet voldoen aan deze inschrijvingsvoorwaarde blijft het mogelijk om via een taalttest toch de overstap te maken. De test zal aldus zijn opgevat dat op het vlak van kennis van het Nederlands een normaal niveau om in te stappen zal volstaan. Voor inschrijving bij het begin van het lager onderwijs betekent het niet slagen voor de test dat het kind nog één jaar zal moeten worden ingeschreven in het kleuteronderwijs. Bij inschrijving van het kind op een latere leeftijd kan het niet slagen betekenen dat er voor de leerling een aangepast begeleidingstraject wordt uitgetekend. In dit begeleidingstraject kan een beroep worden gedaan op de middelen voor onthaalonderwijs, indien de leerling daarvoor middelen genereert voor de school.

De hierboven geschetste bepaling is van toepassing op het gewoon onderwijs en op de types 1 en 8 van het buitengewoon onderwijs. Voor leerlingen met een oriënteringsattest naar één van de andere types gelden er te vaak andere overwegingen bij het niet participeren aan het kleuteronderwijs.

2.2 Nederlands en Frans als leergebied in het lager onderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs herzien

Binnen het huidige wettelijk en decretaal kader is het niet mogelijk het aantal uren Nederlands of Frans in het lager onderwijs af te stemmen op de noden van de leerling. Gezien de uiteenlopende achtergronden van de leerlingen, met name ook op het vlak van hun taalkennis, is dit nochtans een onderwijskundige noodzaak.

De deelnemers van de rondetafelconferentie achtten het dan ook wenselijk dat deze specifieke verplichtingen inzake het aantal uren, voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden opgeheven en stellen voor dat er een regeling wordt vastgelegd die een differentiatie op het gebied van het aantal lestijden onderwijs in het Nederlands als instructietaal en in de tweede taal, het Frans, toelaat. Dit laat toe om voor Nederlandstalige leerlingen het huidige aantal lestijden Frans te behouden en voor anderstalige leerlingen meer Nederlands aan te bieden.

De wettelijke verplichtingen inzake *het aantal lestijden* Frans zullen worden herzien. Om de beheersing van het Nederlands bij de leerlingen te kunnen bepalen, zullen de scholen toetsen afnemen. Hieruit zal blijken in welke mate er nog moet worden gewerkt aan het behalen van de eindtermen Nederlands. Het aantal lestijden Nederlands dat aan een specifieke leerling of aan een groep leerlingen zal worden gegeven, wordt door de school bepaald in functie van de instroomkenmerken van de leerlingen. Hetzelfde gebeurt voor het aantal lestijden Frans.

Het is niet de bedoeling een wijziging te brengen in de algemene verplichting om het vak Frans te voorzien vanaf de tweede graad in Brussel en de rand- en taalgrensgemeenten en vanaf de derde graad in Vlaanderen. Omdat wij het geheel van deze regelgeving willen inschrijven in het decreet basisonderwijs (zie volgende punt) impliceert dit wel een herziening van het decreet basisonderwijs, en specifiek artikel 43 dat ingevoegd werd door het decreet van 7 mei 2004. Daarenboven worden in het kader van de uitrol van de talenbeleidsnota 'De lat hoog voor talen', de eindtermen voor de leergebieden Nederlands en Frans aangepast, zowel voor het einde van de lagere school als voor de eerste graad van het secundair onderwijs. We stellen voor om deze ook in het Brussels hoofdstedelijk gewest te doen gelden.

2.2.1 Herziening van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Artikel 10 van de onderwijstaalwet van 30 juli 1963 stelt voor het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de taalgrensgemeenten de verplichting in om in de tweede graad van het lager onderwijs drie en in de derde graad vijf wekelijkse lestijden Frans te geven. Artikel 7 §3B van de bestuurstaalwet van 3 augustus 1963 doet hetzelfde voor de randgemeenten. In het Brussels hoofdstedelijk gewest mag daarenboven facultatief – niet verplicht voor de leerlingen – onderricht in het Frans gegeven worden naar rata van tweewekelijkse lestijden in de eerste graad.

Met een decreet van 7 mei 2004 werd artikel 43 van het decreet basisonderwijs aangepast, dat ook geldig is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In alle Vlaamse scholen voor gewoon lager onderwijs wordt het leergebied Frans niet langer facultatief, maar verplicht in het vijfde en het zesde leer-

jaar. Taalinitiaties in een andere taal dan het Nederlands, waarbij eerst het Frans dient te worden aangeboden, zijn in het hele Vlaamse onderwijs – ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - facultatief voor het kleuter- en het lager onderwijs. Dit laat onder meer toe de leerlingen in het basisonderwijs kennis te laten maken met de Engelse taal, een taal die in de Brusselse context aan belang wint.

Een uitgebreide juridische analyse wijst uit dat de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is om de keuze van de tweede taal en het aantal wekelijkse lestijden te bepalen, ook in het Brussels hoofdstedelijk gewest. Hetzelfde geldt ook voor de instructietaal, het Nederlands als leervak. Het tweedetaalonderwijs is, ook in het tweetalig gebied Brussel en de rand- en taalgrensgemeenten een Gemeenschapsbevoegdheid in de zin van artikel 127 van de Grondwet.

Wij stellen voor om de voornoemde bepalingen onder te brengen in de decreten basis- en secundair onderwijs (gedeelte van Onderwijsdecreet II).

2.2.2 Aangepaste eindtermen voor de leergebieden Nederlands en Frans zowel voor het einde van de lagere school als voor de eerste graad van het secundair onderwijs

2.2.2.1 VLAANDEREN BREDE EINDTERMEN NEDERLANDS EN FRANS OOK VOOR BRUSSEL

In het kader van de uitrol van de talenbeleidsnota 'De lat hoog voor talen in iedere school' worden de eindtermen, voor het leergebied Nederlands en voor het leergebied Frans, aangepast zowel voor het einde van de lagere school, als voor het einde van de eerste graad secundair onderwijs.

Hierbij worden, taaloverschrijdend, de terminologie en het begrippenapparaat van kennisaspecten op elkaar afgestemd. Bovendien wordt ook de aansluiting van de eindtermen eerste graad secundair onderwijs bij de eindtermen basisonderwijs bewaakt (zie ook verder 2.3. 'Overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs verbeteren')

We stellen voor om de eindtermen voor het leergebied Nederlands en het leergebied Frans te actualiseren. Uiteraard volgt de procedure voor het actualiseren van de eindtermen de decretaal voorziene weg en gelden deze eindtermen ook voor het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De timing van de uitrol van de talenbeleidsnota wordt gevolgd.

2.2.2.2 EVENTUEEL EEN ADDITIONEEL LEERPLAN FRANS

Aangezien de leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest buiten de school functioneren in een meertalige context, met het Frans als meerderheidstaal blijft het zinvol en noodzakelijk om te investeren in een kwalitatief onderwijs Frans. De deelnemers van de rondetafelconferentie blijven er dan ook voor pleiten dat de leerlingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest systematisch meer Frans krijgen, dan elders in Vlaanderen.

De taalheterogene groep en de grotere nadruk op het verwerven van het Frans, zijn argumenten voor aangepaste leerplannen, of in elk geval een verfijning van de leerplannen.

De integratie van de geactualiseerde eindtermen in leerplannen gebeurt in regel door de pedagogische begeleidingsdiensten. Voor wat het additionele leerplan Frans in Brussel betreft, wordt de geïntegreerde ondersteuningsstructuur betrokken (zie verder 3.3 'Brusselse scholen in hun kwaliteit begeleiden en ondersteunen').

Belangrijk is dat zowel begrippenkader als terminologie en de onderscheiden leerlijnen zowel horizontaal (over de talen heen) als verticaal (de leerlijnen binnen het leergebied) op elkaar afgestemd en geïntegreerd worden.

De decretaal en reglementair voorziene procedure voor het goedkeuren van leerplannen dient uiteraard gevolgd te worden.

2.2.2.3 EEN BRUSSELS WERKPLAN

Na en parallel met de ontwikkeling van de geactualiseerde leerplannen - dient zowel voor het leer- gebied Nederlands, als voor het leergebied Frans een 'Brussels werkplan' opgesteld te worden. De deelnemers van de rondetafelconferentie zagen dit 'Brussels werkplan' als een wapen voor de leerkrachten om bijkomende lestijden Nederlands, dan wel Frans te geven en om optimaal te diffe- rentiëren binnen een taalheterogene leerlingengroep. Het werkplan biedt een invulling van de in vergelijking met de rest van Vlaanderen bijkomende lestijden Frans voor de Nederlandstalige en voor de eventuele vervangende ingerichte lestijden Nederlands voor niet-Nederlandstalige leerlin- gen. Het werkplan bewaakt eveneens de geïntegreerde benadering van de leerlijnen van de taal- en andere vakken. De leerlijnen voor het vak Frans in het lager onderwijs dienen doorgetrokken te worden naar het secundair onderwijs om de taaldidactische samenwerking tussen beide onder- wijsniveaus te versoepelen. Het is evident dat, naast de begeleidingsdiensten, ook de Brusselse geïntegreerde ondersteuningsstructuur hier actief aan meewerkt, gelet op de door hen ontwikkelde expertise. De discussietekst "Creatieve ruimte voor taal" van het LOP-Basisonderwijs Brussel (30 april 2007) is daarbij een goed uitgangspunt.

2.3 Overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs verbeteren

De overgang tussen het basis- en het secundair onderwijs is problematisch. Er is geen structurele overdracht van leerlingeninformatie indien de leerling overstapt van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs. De school voor secundair onderwijs heeft dus geen inzicht in het taalniveau van de nieuwe leerlingen.

Bovendien is de keuze voor instap in het Brussels curriculum gebaseerd op de goodwill van de ouders. Er is momenteel geen verplichting.

2.3.1 Een warme overdracht middels een overdrachtdossier

De kennis en informatie die scholen hebben over hun leerlingen is zeer relevant. Scholen moeten leren omgaan met een gedifferentieerde leerlingenpopulatie en de informatie gebruiken om het schoolbeleid vorm te geven. Brussel kan een voortrekker worden op het gebied van informatie- overdracht bij school- en niveauovergangen. Basisscholen moeten werk maken van het ontwikke- len van een overdrachtdossier en een competentieportfolio voor elke leerling. Het overdragen van de leerlingeninformatie moet in een rechtstreeks contact gebeuren tussen de basis- en secundaire school. Bovendien moeten ook de ouders hierover geïnformeerd worden.

Deze overdracht van informatie kan naast een bredere eerste graad (zie verder) een (deel van een) oplossing vormen voor de problematische overgang tussen het basisonderwijs en het secun- dair onderwijs. Secundaire scholen houden rekening met deze informatie (verstrekt door de lagere school) om het traject voor deze individuele leerling uit te tekenen in de eerste graad.

Het getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs impliceert de erkenning door de klassen- raad dat de leerling voldoende taalvaardig is voor de verderzetting van zijn schoolloopbaan in het secundair Nederlandstalig onderwijs.

De scholen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben zich alvast in het kader van de rondeta- felconferentie geëngageerd om bij de overstap van het basisonderwijs naar het secundair onder- wijs voor al hun leerlingen een overdrachtdossier over te dragen. Ten laatste vanaf de derde graad basisonderwijs zouden de basisscholen een leerlingenvolgsysteem hanteren aan de hand waarvan zij de vorderingen en de remediëringsacties ten aanzien van die leerling bijhouden. Door de overdracht hiervan weet de ontvangende secundaire school of er nog remediëeringswerk is voor taal en waar het aangrijpingspunt daarvoor ligt. Dit voorstel wordt opgenomen in het beleidsplan LOP Brussel SO. Mogelijks kan er inspiratie worden geput uit bestaande proeftuinen onderwijsver- nieuwing die experimenteren met een betere overgang tussen basisonderwijs en secundair onder- wijs. Zo wordt in Leuven geëxperimenteerd met een 'BaSO-fiche'.

2.3.2 Verbreding van de eerste graad secundair onderwijs

De deelnemers van de rondetafelconferentie pleitten voor een breder ingevulde eerste graad van het secundair onderwijs. De band met het basisonderwijs moet versterkt worden door meer inte- gratie van de vakken in bredere leergebieden. Op die wijze wordt de leerling met minder verschil-

lende leerkrachten geconfronteerd en kunnen de leerkrachten binnen hun bredere opdracht altijd ook 'taalleraar' zijn.

Eer zal een oproep gelanceerd worden om door middel van proeftuinen de invulling van het curriculum van de eerste graad met ruimere leergebieden (bv. wereldoriëntatie i.p.v. geschiedenis en aardrijkskunde, wetenschappen en technologie i.p.v. wiskunde, biologie, technologische opvoeding, ...) mogelijk te maken. De ervaringen van dergelijke proeftuin zouden bovendien erg dienstig zijn bij de verdere uitwerking van de blauwdruk van het secundair onderwijs.

2.3.3 Stages voor leerkrachten basisonderwijs en eerste graad secundair onderwijs

Om de overgang tussen basis- en secundair onderwijs zachter te maken, is het noodzakelijk dat leerkrachten wederzijds beter inzicht verwerven in mekaars didactisch denken en handelen. Daarom zullen we scholen stimuleren om leerkrachten gedurende enkele weken 'stage' te laten lopen in een ander onderwijsniveau. Ook hier kan er inspiratie worden geput uit bestaande proeftuinen zoals de A-tuin in Antwerpen en de Brug in Merelbeke die werken aan een betere afstemming en implementatie van didactische principes vanuit basisonderwijs naar secundair onderwijs.

3 Het beleidsvoerend vermogen van de Brusselse scholen versterken

3.1 scholengemeenschappen van het basisonderwijs

De Vlaamse scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn gemiddeld kleiner dan in de rest van Vlaanderen. Buiten de voordelen (zeker in het basisonderwijs: de buurtgerichtheid, de laagdrempeligheid, de familiale sfeer, een gemakkelijke interne communicatie) heeft kleinschaligheid duidelijke nadelen: versnippering van deskundigheid en middelen en een beperkte draagkracht om te investeren en te werken aan zorg, studieoriëntering, taalbeleid,...

De deelnemers van de rondetafelconferentie waren het er over eens dat de scholengemeenschap een hefboom kan zijn voor een breder bestuurlijk draagvlak en professionalisering van directies en personeelsleden. Schaalvergroting via een breder bestuurlijk draagvlak is vaak bevorderend voor een efficiëntere inzet van de beschikbare mensen en middelen. Scholengemeenschappen kunnen ter zake compenserend en ondersteunend optreden.

3.1.1 De geografische omschrijving van de scholengemeenschappen basisonderwijs in Brussel

Overeenkomstig de regelgeving telt het Vlaams secundair onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maar één scholengemeenschap per net.

Voor het basisonderwijs geldt deze regel niet. Het gemeenschapsonderwijs kent twee geografisch afgebakende scholengroepen. Bij de 5 scholengemeenschappen van het officieel gesubsidieerd onderwijs en de 8 scholengemeenschappen van het vrij gesubsidieerd onderwijs is er niet altijd een duidelijke geografische indeling te vinden. Er is daarnaast nog een scholengemeenschap van het vrij niet-confessioneel onderwijs met scholen verspreid over gans Vlaanderen en Brussel. In totaal zijn er dus 16 scholengemeenschappen met Brusselse scholen.

Rond de vraag of deze geografische versnippering moet geheroriënteerd worden naar geografisch duidelijk afgebakende scholengemeenschappen waren de deelnemers van de rondetafelconferentie het oneens. Er was geen consensus over de wenselijkheid om binnen het basisonderwijs scholengemeenschappen te vormen op basis van geografische ligging, dan wel op basis van het pedagogisch project/behoren tot een bepaald schoolbestuur.

We achten het niet wenselijk om in Brussel een geografische omschrijving voor scholengemeenschappen vast te leggen die afwijkt van de regel die momenteel in heel Vlaanderen geldt, namelijk dat een scholengemeenschap in maximum vijf aangrenzende zones gelegen is. Dit gaat in tegen de gevolgde redenering van de autonomie van de schoolbesturen bij de vorming van de scholengemeenschappen. Bovendien is het momenteel decretaal verankerd dat er geen wijzigingen meer mogelijk zijn aan de scholengemeenschappen tot 2011. Er kunnen enkel nieuwe scholengemeenschappen gevormd worden binnen de contingenten, scholen die nog niet in een scholengemeen-

schap zaten kunnen toetreden tot bestaande scholengemeenschappen en scholengemeenschappen met minder dan 900 gewogen leerlingen (i.e. leerlingen uit dunbevolkte gebieden en leerlingen uit het buitengewoon onderwijs) kunnen zich herschikken. Hieraan raken voor Brussel zal de discussie over het herschikken in heel Vlaanderen heropenen. Bovendien zijn er drie scholengemeenschappen die Brussel overstijgen. Twee ervan hebben 1 niet Brusselse school onder hun leden. Eén is verspreid over gans Vlaanderen (groep van de niet-confessionele scholen) en telt één Brusselse school. Een andere geografische omschrijving invoeren maakt deze vorm van samenwerking onmogelijk.

3.1.2 *Mogelijkheden om enkel Brusselse scholengemeenschappen extra te ondersteunen*

Gezien de specifieke grootstedelijke context en grote taalkundige en culturele heterogeniteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is het volgens de deelnemers van de rondetafelconferentie aangewezen dat de scholengemeenschappen meer middelen krijgen om directies en leerkrachten te ondersteunen, om initiatieven te nemen die de sfeer in de scholen ten goede komen en de integratie van het lerarenkorps binnen Brussel te bevorderen. Daarbij werd onder meer gedacht aan meer uren mentoraat.

We zijn van mening dat de bestaande normen op het vlak van omkadering voldoende mogelijkheden bieden voor de Brusselse Nederlandstalige scholen om slagkrachtige scholengemeenschappen waar te maken.

Om extra mentoruren aan de Brusselse scholen toe te kennen zou de reglementering m.b.t. mentoren worden gewijzigd. Iets extra's geven voor de Brusselse scholen, zal gelet op de kleine enveloppe niet veel effect resulteren. Bovendien bestaat het gevaar dat ook de niet-Brusselse samenwerkingsverbanden een verhoging van de middelen zullen vragen.

3.1.3 *Bijkomende bevoegdheden voor de Brusselse scholengemeenschappen*

Tegemoet komen aan de vraag naar bijkomende bevoegdheden voor de scholengemeenschappen, kan een symbolische maatregel zijn. Scholengemeenschappen kunnen nu al afspraken maken over alles wat ze willen, zolang ze binnen de reglementering blijven. In deze speelt de autonomie van de scholengemeenschappen dus ten volle.

We stellen voor om de bevoegdheden voor de Brusselse scholengemeenschappen niet uit te breiden.

3.2 *Verdere professionalisering van de schoolteams*

3.2.1 *Aanpassen van de onderwijstaalwetexamens*

De onderwijstaalwet van 30 juli 1963 verplicht de Nederlandstalige scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (en de faciliteitengemeenten in de rand en aan de taalgrens) om vanaf het derde leerjaar een vak 'Frans' te onderwijzen. Voor zover de onderwijzer niet beschikt over een Franstalig basisdiploma, moeten deze leerkrachten hun grondige kennis bewijzen door middel van een onderwijstaalwetexamen dat specifiek gericht is op het onderwijzen van het vak Frans in de lagere school (artikelen 14 en 15). De slaagpercentages in dit examen zijn laag. Gelijk- en vrijstellingen zijn niet mogelijk, verwerking van EVC/EVK-elementen, zoals het volgen van een cursus Frans in het volwassenenonderwijs en de universitaire talencursussen evenmin.

Daarom waren de deelnemers van de rondetafelconferentie Brussel van mening dat de verplichtingen van het taalexamen en de modaliteiten ervan opnieuw bekeken moeten worden. Binnen de huidige context, pleitten ze voor de modularisering van het taalexamen, waarbij deelattesten voor de geslaagde onderdelen geldig blijven. Bovendien moet nagegaan worden in hoeverre EVC- en EVK- elementen in aanmerking kunnen worden genomen. Het niveau van het taalexamen grondige kennis van het Frans moet evenwel behouden blijven.

De taalafwijking die voor drie schooljaren kan gegeven worden, biedt de personeelsleden de mogelijkheid om zich op het taalexamen voor te bereiden door het volgen van specifieke voorbereidingscursussen. Daarbij wensen de deelnemers wel een afstemming tussen de aangeboden opleiding en de eisen van het taalexamen.

3.2.1.1 ACTUALISERING VAN DE BEPALINGEN INZAKE DE TAALASPECTEN VAN DE BEKWAAMHEIDSBEWIJZEN, EN ONDERBRENGING IN DE DECRETEN RECHTSPOSITIE

De onderwijstaalwet van 30 juli 1963 is qua terminologie achterhaald. Ook het uitvoeringsbesluit, het Koninklijk Besluit van 25 november 1970 betreffende de organisatie van de taalexamens en het ministerieel besluit van 21 september 1971 betreffende de organisatie van de taalexamens en de vrijstellingen, zijn aan herziening toe. Zo gebruiken ze nog een terminologie uit vroegere onderwijsregelgeving, verwijzen ze naar de achterhaalde ambtenbesluiten en niet naar de decreten rechtspositie.

We stellen dan ook voor om tegen 1 september 2008 een aangepast organiek reglement van de onderwijstaalwetexamencommissies op te stellen. Dit reglement dient decretaal verankerd te worden, bij voorkeur in de decreten rechtspositie (cfr. Franse en de Duitstalige Gemeenschappen die dit reglement eveneens in een decreet hebben ingeschreven). De praktische modaliteiten van de organisatie van de onderwijstaalwetexamens kunnen in overleg met de huidige examencommissie en het afnemend veld geregeld worden door middel van een uitvoeringsbesluit. Daarbij zal rekening gehouden worden met de ettelijke vragen rond de werking van de onderwijstaalwetexamencommissies, die zowel structureel als incidenteel van aard zijn.

Structureel zijn de vragen om voor de examens duidelijke competentieniveaus af te bakenen, de examens modulair in te richten en EVC/EVK- elementen in te brengen. Een fundamentele vraag daarbij is of voor de examens 'grondige kennis' ook een didactische proef moet behouden blijven, gegeven het feit dat betrokkenen hoe dan ook beschikken over een pedagogisch bekwaamheidsbewijs. Aangezien de talige competenties voor onderwijsgevendenden verder reiken dan de 'talenkennis', lijkt het ons aangewezen het onderdeel 'didactische proef' te behouden bij de onderwijstaalwetexamens "grondige kennis".

Incidenteel zijn er klachten over de wijze van examineren. Er wordt gevraagd naar een gedragscode en/of een externe commissie die - vooraleer de betrokkene zich tot de Raad van State wendt - uitspraak zou kan doen over examenbetwistingen. Het betreft niet alleen het onderwijstaalwetexamen 'grondige kennis van het Frans met het oog op het onderwijzen in de lagere school', maar alle onderwijstaalwetexamens.

Anderzijds wordt voor 'native speakers', zolang ze maar een beperkte lesopdracht hebben en/of aangesteld zijn voor een bepaalde duur (maximaal een schooljaar), gedacht aan een niveau 'functionele kennis'. Willen ze tijdelijk aangesteld worden voor doorlopende duur (TADD), dan wel benoemd worden dienen ze wel het niveau 'voldoende' of 'grondige kennis' te behalen.

Een uitgebreide juridische analyse wijst uit dat het bepalen van het niveau van de talige competenties van het onderwijspersoneel een onderwijsaangelegenheid is in de zin van artikel 127 van de Grondwet, die de Gemeenschappen ondubbelzinnig kunnen uitoefenen ook ten aanzien van de onderwijsinstellingen in de rand -en taalgrensgemeenten en de uni-communautaire instellingen in het tweetalig gebied Brussel. Bovendien is volgens deze analyse de Vlaamse Gemeenschap bevoegd om de onderwijstaalwetexamens te organiseren.

Een aanpassing van de reglementering van de taalkennis van het personeel raakt niet aan de bepalingen van de taal waarin dient onderwezen te worden. Het niveau van de taalkennis mag uiteraard niet zo laag uitvallen, dat niet langer aan de wettelijke bepalingen voldaan wordt.

3.2.1.2 BEPALEN VAN HET NIVEAU VAN DE TALENKENNIS

Aangezien de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is om de taalkennis van het onderwijspersoneel te regelen lijkt het ons aangewezen om ook het niveau van de talenkennis te herzien.

In de talenbeleidsnota 'De lat hoog voor talen in iedere school' wordt gesteld dat elke bachelor lager onderwijs voldoende talige competenties moet bezitten om goed te kunnen functioneren, in de eerste plaats in de instructietaal, het Nederlands. Verder wordt het opkrikken van de taalvaardigheid Frans voor alle leraren basisonderwijs als de voorwaarde gezien om te kunnen voorzien in een degelijk aan de huidige vereisten beantwoordend taalonderwijs Frans.

Zoals voor de leerlingen dient ook voor de onderwijsgeevenden het niveau bepaald te worden binnen het Europees Referentiekader voor Talen, dat zowel voor de basisopleiding, de bij- en naschooling, als voor de examencommissie kan gelden. Er zijn ter zake al voorbereidende oefeningen gemaakt die hun neerslag vonden in de Memorie van Toelichting bij het decreet 'tot bekrachtiging van het besluit van de Vlaamse regering betreffende het beroepsprofiel van de leraar'. Van elke leraar lager onderwijs wordt minimaal een sterk niveau B1+ van het Europees Referentiekader verwacht voor lezen en schrijven en een B2+ niveau voor luisteren en spreken. Deze globale oriëntaties dienen gedifferentieerd per afzonderlijk competentiedomein nauwkeurig uitgeschreven te worden.

3.2.2 Financiële tegemoetkoming voor wie in Brussel werkt

Aan het bezit van het attest 'grondige kennis van het Frans om het te onderwijzen in de lagere school' is een vergoeding verbonden. De vergoeding betreft een bijwedde in uitvoering van een recente CAO die sinds 1 september 2002 enkel voorzien is voor de onderwijzers, zorgcoördinatoren, ICT-coördinatoren, en de directies van de Vlaamse lagere scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Dit blijkt onvoldoende om leraren en directies aan Brussel te binden. De grote uitdaging wegens de taal- en culturele verscheidenheid van de schoolbevolking gekoppeld aan de specifiek-Brusselse grootstedelijke problematiek (niet-Nederlandse schoolomgeving, toename van de koop- en huurprijzen van woningen, het onveiligheidsgevoel ...) leidt ertoe dat de grote meerderheid van de personeelsleden buiten het Gewest woont, wat dan weer leidt tot bereikbaarheidsproblemen, de grotere afstand tussen woon- en tewerkstellingsplaats, en tot vaak na enkele jaren van tewerkstelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het opnemen van een onderwijsopdracht dicht bij huis en dan ook een uitstroom van jonge tijdelijke interimarissen.

Zeker in het segment 'onderwijzers' is werving en behoud een blijvend probleem, zeker voor korte en zelf voor langere vervangingen tijdens het schooljaar.

De deelnemers van de rondetafelconferentie zijn er zich van bewust dat een hogere bezoldiging niet noodzakelijk motiverend werkt en dat de motiverende effecten ervan verschillen van individu tot individu. Ten aanzien van het onderwijsberoep spelen jobzekerheid, redelijke werkdruk, het evenwicht arbeid/gezin en betere opvangmogelijkheden voor de eigen kinderen een grote rol als aantrekkelijke factoren. Loondifferentiatie is daarenboven een gevoelig gegeven.

Anderzijds betekent werken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een meerkost voor de personeelsleden (tijd voor verplaatsing, kosten van de kinderopvang, hogere woonkosten in Brussel,...). De deelnemers pleitten ervoor om als financiële tegemoetkoming de anciënniteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sneller op te bouwen op voorwaarde dat de extra opgebouwde bijkomende rechten ook effectief verloren gaan bij het beëindigen van de tewerkstelling in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel.

We stellen voor een premie toe te kennen aan leerkrachten die reeds enkele jaren in het Brusselse Nederlandstalig onderwijs werken. Hiervoor zal een bedrag van drie miljoen euro worden vrijgemaakt.

Deze maatregel alleen zal wellicht niet volstaan. Een aantal andere aspecten inzake huisvesting, mobiliteit, opvangmogelijkheden voor de eigen kinderen,... zullen transversaal met andere Vlaamse beleidsmaatregelen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest getroffen moeten worden. Dit is zeer cruciaal.

De premie(s) zal toegekend worden onder de vorm van een niet verworven salarisschaal. De premie zal automatisch geïndexeerd worden en telt bovendien mee voor het pensioen. Zolang de leerkrachten aan de gestelde voorwaarden voldoen (in Brussel werken), hebben zij recht op deze niet verworven salarisschaal. Van zodra zij niet meer in Brussel werken, hebben zij niet langer recht op de niet verworven salarisschaal.

Deze niet verworven salarisschaal kan eventueel verhoogd worden naarmate de leerkracht langer in het Brusselse gewest werkt.

We stellen voor de premie niet toe te kennen tijdens de eerste jaren van de loopbaan, met als motivering dat jonge leerkrachten bij het begin van hun loopbaan toch de stap naar Brussel zetten. De premie moet een stimulans zijn om langer in Brussel te blijven werken, m.a.w. om een loopbaan in Brussel uit te tekenen.

De administratie werkt nog een aantal scenario's hierover uit.

3.2.3 Opvang en begeleiding van vooral jonge leerkrachten

Aangezien het voor een groot aantal Vlaamse scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeilijk is om (vooral jonge) leerkrachten te werven en te behouden is opvang en begeleiding absoluut nodig. Jonge leerkrachten hebben nood aan een klankbord. De uren mentoraat op het niveau van de scholengemeenschappen kunnen hiertoe bijdragen, maar zijn onvoldoende.

Verhogen van de interne en de externe coaching, teamwerk en een degelijke begeleiding verhogen het welbevinden van de leerkracht, wat een cruciale factor is met het oog op het behoud van personeel aan een school. Een belangrijke verantwoordelijkheid is hierin uiteraard weggelegd voor het volledige lokale schoolteam, dat het eerste ondersteuningsniveau is voor een beginnende leerkracht.

3.2.3.1 LEERKRACHTEN WERVEN

Om jonge leerkrachten te werven neemt de VGC in samenwerking met de Vlaamse overheid een aantal initiatieven om de vacatures beter bekend te maken:

- Evaluatie van het centraal vacaturepunt voor het Brussels Nederlandstalig onderwijs (bop.vgc.be/vacatures) onder meer naar de impact van gepubliceerde versus reëel aantal vacatures;
- Een mogelijkheid is een onderzoek naar wie de Brusselse vacatures raadpleegt via de VDAB-leerkrachtendatabank. Indien dit onderzoek uitgevoerd kan worden en relevante informatie oplevert, kan dit aanleiding zijn om de VDAB-databank te optimaliseren in functie van onderwijzen in de grootsteden;
- Het motiveren van studenten in de Brusselse lerarenopleidingen om een job te zoeken in Brussel onder meer door de continuering van de 'Brusseldag voor laatstejaars'.

3.2.3.2 LEERKRACHTEN BEHOUDEN

Ook om jonge leerkrachten te behouden zijn er een aantal (nieuwe) maatregelen:

- Het lopende project waarbij nieuwe leerkrachten worden geïntroduceerd in de Brusselse realiteit via workshops, wordt verdergezet.
- Ook flankerende maatregelen zoals de mogelijkheid tot huisvesting voor pas afgestudeerde leerkrachten (Quartier Latin) wordt verdergezet.
- Aanbiedingen voor een korte periode en/of een beperkt aantal uur per week zijn niet van die aard dat ze jonge leerkrachten 'binden' aan een school of scholengemeenschap. Voor het ondersteunen van directies en leerkrachtenteams in het begeleiden van jonge leerkrachten is ook een belangrijke taak weggelegd voor de ondersteunings- en begeleidingsdiensten. Daarom zal het aspect 'nieuwe leerkrachten' meegenomen worden bij de uitbouw van het nieuwe ondersteuningscentrum (zie verder punt 3.3 'Brusselse scholen in hun kwaliteit begeleiden en ondersteunen').

3.2.4 Inzetten van onderwijsassistenten

De taakbelasting van het onderwijzend personeel in de Vlaamse scholen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt door de deelnemers van de rondetafelconferentie als zwaarder dan elders beschouwd. Er is meer energie nodig om dezelfde resultaten te bereiken. Zij opteren daarom om de leraar vooral te ondersteunen in zijn kerntaak, met name het lesgeven zelf. Eerder dan te kiezen voor een vermindering van de klasgrootte, pleitten de deelnemers voor een bijkomend personeelslid in de klas in functie van de nodige differentiatie. Opgedane ervaring ter zake leert dat dit

tot vernieuwende en motiverende resultaten leidt. Het inzetten van taalassistenten in de kleuter-
klassen kan een dubbel positief effect met zich meebrengen: enerzijds wordt de kleuteronderwijzer
effectief ondersteund in de klas, en anderzijds draagt dit bij tot de taalontwikkeling van de kleuters
(zie ook punt 2, 'Sterk voor Nederlands, ook in Brussel').

We zijn van mening dat het inderdaad nuttig kan zijn om leerkrachten in de klas te laten onder-
steunen door taalassistenten. Binnen de bestaande regelgeving en met de middelen die de scho-
len krijgen, zijn er daarvoor momenteel al voldoende mogelijkheden.

3.3 Brusselse scholen in hun kwaliteit begeleiden en ondersteunen

Momenteel kunnen Brusselse scholen beroep doen op een veelheid aan ondersteuners. In het
basisonderwijs is er Taalvaart, BITS², het Nascholingscentrum, VBB, Schoolopbouwwerk en het
Leermiddelencentrum. In het secundair onderwijs is het Nascholingscentrum werkzaam, het Leer-
middelencentrum en BROSO. Scholen worden uiteraard ook begeleid door de pedagogische bege-
leidingsdiensten. Daarnaast worden de scholen in Brussel vanuit verschillende instanties over de-
zelfde (taal)thema's aangesproken, ook bijvoorbeeld vanuit CLB's, departementen lerarenoplei-
ding, Steunpunt GOK en expertisecentra.

Deze ondersteuningsinitiatieven hebben een gemeenschappelijke doelstelling: het Nederlandstalig
onderwijs in Brussel en de componenten ervan optimaliseren zodat elk kind er, ongeacht zijn so-
ciale of (taal)culturele achtergrond, de beste onderwijskansen krijgt.
Omdat er meerdere partners zijn, wordt die doelstelling vanuit verschillende invalshoeken bena-
derd. Iedere partner heeft zijn eigen waardevolle invulling en specialiteit. Bovendien hebben de
partners een eigen geschiedenis en cultuur. De laatste jaren zijn er vormen van samenwerking
tussen bepaalde partners.

Scholen geven aan dat er voldoende aanbod is, maar dat ze het spreekwoordelijke bos soms niet
door de bomen zien. Samenwerking en afstemming zijn noodzakelijk. Scholen moeten kunnen
rekenen op een transparante en efficiënte ondersteuning. De aanwezige deskundigheid bij de ver-
schillende partners moet ten volle worden benut.

Op de rondetafelconferentie werden al krijtlijnen aangegeven voor de inhoudelijke integratie:

- *"De Brusselse onderwijspartners gaan op in één werking om de efficiëntie, effectiviteit en de kwaliteit van de werkingen te optimaliseren"*
- *"De ééngemaakte Brusselse onderwijspartners en de netgebonden pedagogische begelei-
ding werken samen binnen een geïntegreerd concept van ondersteuning. Dit geïntegreer-
de concept omvat het hele proces vanaf de hulpvraag van de school tot de implementatie
in de school". (Eindrapport RTCB, juli 2007)*

De principes van het geïntegreerd concept van ondersteuning werden vastgelegd op de rondeta-
felconferentie. Van zodra de structurele integratie (zie onder) duidelijk is, kan het inhoudelijk luik
verder uitgewerkt en verfijnd worden in samenwerking met de verschillende partners.

3.3.1 De Brusselse onderwijspartners

In het regeerakkoord van de VGC en de Beleidsnota Onderwijs 2004-2009 nemen respectievelijk
het College en het bevoegde Collegelid de optie om de werking van de verschillende onderwijs-
partners optimaal op mekaar af te laten stemmen. Deze optie werd versterkt door de aanbevelin-
gen uit de rondetafelconferentie over het Brussels Nederlandstalig onderwijs.

Daarom is het voor de VGC prioritair om in samenspraak met de Vlaamse Overheid een geïnte-
greerd ondersteuningscentrum op te richten voor het Brussels Nederlandstalig onderwijs. Het is de
bedoeling om de huidige ondersteuners te laten opgaan in één werking om de verschillende wer-
kingen te optimaliseren. In eerste instantie betreft het de huidige ondersteuners in het basisonder-
wijs: Taalvaart, BITS², de vzw Nascholingscentrum Brussels Hoofdstedelijk Gewest inclusief het
Leermiddelencentrum, vzw Schoolopbouwwerk Brussel en de vzw Voorrangsbeleid Brussel. Op

korte termijn wordt de mogelijkheid onderzocht voor een longitudinale werking van in het basisonderwijs naar de eerste graad van het secundair onderwijs.

3.3.2 Begeleiding van de integratie

Voor de voorbereiding en de begeleiding van het geplande integratieproces wordt een externe deskundige aangeduid. Bij het uitvoeren van de opdracht zal de consultant rekening moeten houden met de aanbevelingen van de deelnemers van de rondetafelconferentie omtrent de integratie en de opdracht van het op te richten centrum. Daarnaast wordt het advies van de consultant getoetst aan de basisopties genomen door de partners en de opties van het beleid. Het advies betreft verschillende aspecten van het op te richten centrum: opdracht, structuur, financiën, personeel, relatie met andere actoren in het Brussels netwerk. De consultant dient ook een stappenplan op te stellen voor de implementatie van de voorstellen en zal de VGC begeleiden bij de uitvoering van de planning. De oprichting van het centrum is voorzien voor september 2008.

3.4 Innovatief nascholingsproject

Tijdens de rondetafelconferentie Brussel werd in de vier werkgroepen nagedacht over een aantal concrete acties die de Brusselse scholen samen met externe partners kunnen ondernemen om een antwoord te bieden op de uitdagingen van het Brusselse onderwijs. In de eindconclusies werd hiervoor meermaals verwezen naar het versterken van het beleidsvoerend vermogen van scholen. In de aanbevelingen van drie van de vier werkgroepen van de rondetafelconferentie werden er al verscheidene pistes voorgesteld om het beleidsvoerend vermogen van scholen te versterken. Zo werd onder meer de vraag gesteld naar nascholing rond dit thema en dit zowel voor directies, schoolteams, schoolbesturen als scholengemeenschappen.

Om tegemoet te komen aan deze vraag zullen innovatieve nascholingssubsidies ter beschikking gesteld worden voor het versterken van het beleidsvoerend vermogen van de Brusselse scholen.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 22 oktober 1996 tot regeling van de procedure voor de toewijzing van de nascholingsprojecten op initiatief van de Vlaamse Regering voorziet in artikel 12 jaarlijks immers maximaal 10% van de subsidies voor innovatieve nascholingsvoorstellen.

Omdat er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – net zoals in Vlaanderen – grote verschillen blijken te bestaan tussen de schoolbesturen van de verschillende onderwijsnetten en vermits het beleidsvoerend vermogen juist erg eigen is aan een bepaalde school, schoolbestuur, inrichtende macht, scholengroep of scholengemeenschap, kiezen we ervoor om deze nascholingssubsidies niet netoverschrijdend in te zetten.

Bij de verdeling van de subsidies wordt er bovendien rekening gehouden met de spreiding van de leerlingen in het basis- en het secundair onderwijs over de drie netten van het Nederlandstalig onderwijs binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit betekent dat de drie onderwijsnetten maximaal volgende subsidies kunnen toebedeeld krijgen:

- Gemeenschapsonderwijs (GO) : maximaal 30% van de subsidies
- Gesubsidieerd vrij onderwijs (VGO): maximaal 50% van de subsidies
- Officieel gesubsidieerd onderwijs (OGO): maximaal 20% van de subsidies

Afhankelijk van de specifieke noden van het onderwijsnet kan de doelgroep bestaan uit scholengemeenschappen, scholengroepen, schoolbesturen, inrichtende machten, directies, middenkaders en/of leerkrachten van Vlaamse basis- en/of secundaire scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit vraagt een schoolbrede aanpak waar iedereen achter staat. Belangrijke aspecten van het nascholingsproject kunnen zijn:

- Het ontwikkelen en implementeren van een instrument voor de analyse van de beginsituatie van de deelnemende scholen rond het beleidsvoerend vermogen.
- Het stimuleren van een cultuur van zelfevaluatie.
- Het ontwikkelen en implementeren van een schoolbrede aanpak wat betreft het beleidsvoerend vermogen.
- Het ontwikkelen en implementeren van een schoolbreed plan rond beleidsvoerend vermogen.

- Het intensief werken aan het versterken van het beleidsvoerend vermogen op de verschillende beleidsdomeinen.

Op basis van de oproep die werd gedaan eind september 2007 ontvingen we drie projectaanvragen die hieronder kort op een rijtje worden gezet.

Indiener	Projectaanvraag	Periode	Doelgroep	Subsidies
Advies- en Vormingscentrum van Steden en Gemeenten vzw	Het verhogen van het beleidsvoerend vermogen van scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	van 01.11.2007 tot 01.08.2008	Basisscholen OGO: Scholengemeenschappen, schoolteams, kernteams, directies en individuele personeelsleden	30.000 euro
Pedagogische Begeleidingsdienst van het Katholiek Onderwijs vzw	Beleidsvoerend vermogen van Vlaamse basisscholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	van 05.11.2007 tot 31.08.2008	Basisscholen VGO: Schoolteams, directeurs en leerkrachten	75.000 euro
Pedagogische Begeleidingsdienst van het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap	Nascholing en nazorg/begeleiding bij het ontwikkelen van het beleidsvoerend vermogen van scholen en scholengemeenschappen Brussel van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap	van 01.12.2007 tot 30.08.2008	Basisscholen GO: Schooldirecteurs en coördinerend directeurs en voorzitters van scholengemeenschappen	45.000 euro
				150.000 €

Op 7 november 2007 kregen we positief advies van de inspectie van financiën. Zodra de minister bevoegd voor Financiën en Begroting zijn goedkeuring geeft, kunnen de verschillende projecten van start gaan.

Bijlage 1: Overzicht van de budgettaire implicaties per maatregel

Bijlage 2: Overzicht van de wijzigingen in regelgeving per maatregel